

TEKSTIILIT KIERTOON - POISTOTEKSTILEILLE UUSI ELÄMÄ

7.6.2023 11:00

Insinööri ja tradenomi (AMK) Heli Pesonen työskentelee asiantuntijana Uudistuvan teollisuus -osaamisryhmässä Lapin ammattikorkeakoulussa.

Tekstiilien kierrättämisestä on puhuttu viime aikoina paljon, mutta harva tulee pohtineeksi kuinka valtavasta määrästä materiaalia on lopulta kyse. Pelkästään Suomessa kertyy vuosittain n. 70 000 - 100 000 tonnia jätetekstiiliä (Jääni 2021).

Kuinka suuri jätevuori se olisikaan yhteen kasaan hukattuna. Ei siis hukata sitä vaan huolletaan, lajitellaan ja kierrätetään siten, että tekstiilien elinkaaresta saadaan mahdollisimman pitkä ja elinkaarensa loppuun tulleet poistotekstiilit hyödynnetään uusiokuituina tekstiiliteollisuuden käyttöön.

Tekstiilijätteen erilliskeräysvelvoite ja tuottajavastuu

Vuonna 2021 hyväksytty jäteasetus velvoittaa yrityksiä ja kuntia tekstiilijätteen tehokkaampaan kierrätykseen ja erilliskeräyksen järjestämiseen. Jätelain mukaan kaupallisen toiminnan sekä julkishallinnon ja palvelutoiminnan harjoittajat vastaavat jätehuollon järjestämisestä ja koko jätehuoltoprosessista käsittelyyn asti.

Uudessa asetuksessa hyväksytyjen jätemääräysten mukaan erilliskeräys on järjestettävä, jos toiminnasta syntyy suuria määriä tekstiilijätettä. Siksi uusi velvoite koskee myös tekstiili- ja muotialan yrityksiä. Lisäksi jätemääräykset ovat asteittain tiukentaneet yhdyskuntajätteen (eli asumis- ja muun vastaavan toiminnan jätteen) erilliskeräysvelvoitteita ja kierrätystavoitteita. (Suomen Tekstiili & Muoti ry 2022.) Suomessa tekstiilijätteen erilliskeräystä on käynnistetty tämän vuoden alusta, kun taas koko EU-alueella erilliskeräysvelvoite tulee voimaan vuodesta 2025 alkaen (Suomen Tekstiili & Muoti ry 2021).

Euroopan komissio aikoo esittää tänä vuonna julkaistavassa uudessa jätepuitedirektiivissään, että EU:n jäsenmaissa toimisi harmonisoitu tekstiilien tuottajavastuu, jolloin tekstiilejä valmistavat ja maahantuovat yritykset olisivat vastuussa tekstiilien jätehuollon aiheuttamista kustannuksista. Laajennetussa tuottajavastuussa tuottajia ohjattaisiin ekomodulaatiomaksuilla kiinnittämään huomiota jätteen synnyn ehkäisyyn sekä käytöstä poistuvien tekstiilien uudelleenkäyttöön. (Saarinen 2022.)

Poistotekstiilien keräyksen nykytilanne

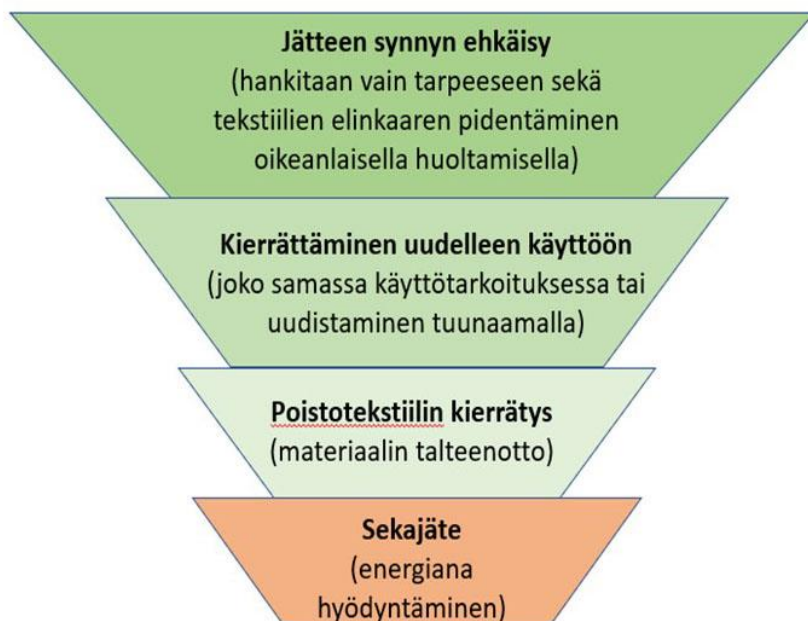
Tällä hetkellä monella taholla odotellaan tilanteen selkiytymistä. Suuria investointeja ei ole järkevää tehdä ennen kuin on selvää, mikä taho tulee olemaan vastuussa poistotekstiilin keräyksestä. Moni jätteyhtiö onkin lähtenyt keräyksessä liikkeelle minimivelvoitteen mukaisesti. Sekin on jo askel eteenpäin kohti kestävämpää tekstiiliteollisuutta.

Tekstiilijätteen oikeanlainen kierrätys ei ole vielä kuluttajille aivan selkeä asia ja lajittelu vaatii vielä harjoittelua. Lapissa noin puolet keräykseen toimitetusta poistotekstiilistä on ollut sinne kuulumatonta tekstiiliä tai tavaraa. Poistotekstiilin joukkoon on päätyntä jopa sähkölaitteita ja posliinesineitä (Nuutinen-Kallio 2023).

Mitä ovat poistotekstiilit?

Tekstiilien kierrättämisestä puhuttaessa voi muutama harmaa hius tupsahtaa ohimolle. On poistotekstiiliä, tekstiilijätettä, kierrätystekstiiliä, uudelleen käyttöä. Termien sekamelskaan olisi hyvä saada selkeyttä ja loogisuutta helpottamaan kierrätystä. Yhdelle poistotekstiili on ylätermi kaikelle tekstiilin kierrättämiselle, toiselle se voi tarkoittaa sitä tekstiilijätettä, mikä ei päädy enää tuunattunakaan käyttöön.

Kuvassa 1. on esitetty jätehierarkiaa mukaillen tekstiilijätteen vähentämisen ja kierrättämisen periaatetta. Tekstiilijätteen määrän vähentämisen perustana on jätteen synnyn ehkäiseminen. Hankitaan vaatteita ja muita tekstiilejä vain tarpeeseen, panostetaan laatuun ja kestävytyteen. Tekstiilien elinkaaren pidentämiseksi tekstiilien oikeanlaiseen huoltamiseen kannattaa perehtyä eikä reikä vaatteessa tee siitä käyttökeltvontaa. Vaatteiden korjaamista helpottamaan onkin tehty uusia innovaatioita esimerkiksi [vaatelaastareita](#).

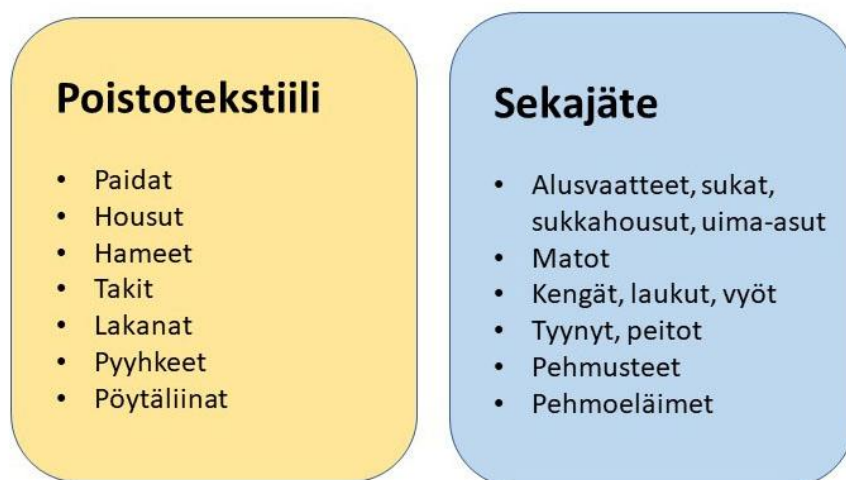

Kuva 1. Tekstiilijätteen kierrättäminen jätehierarkiaa mukaillen.

Mikäli vaate tai muu tekstiili ei ole enää itselle tarpeellinen, on sitä turha loputtomiin omissa kaapeissa jemmata. Käyttökelpoiset tekstiilit kannattaa kierrättää uudelle käyttäjälle tai vaikka tuunata niistä itselle jotain uutta. Jatkokäyttöön kelpaamattomien tekstiilien kohdalla tulee tarkastella, onko oikea osoite poistotekstiili vai sekajäte.

Poistotekstiilien keräykseen kuuluvat sellaiset tekstiilit, joille ei ole enää muuta käyttökohdetta. Keräykseen ei kuitenkaan voi laittaa aivan mitä vain. Kuvassa 2 on esitetty poistotekstiilien lajitteluun kuuluvat ja kuulumattomat tekstiilit. Poistotekstiilin tulee olla puhdasta sekä kuivaa ja se tulee pakata tiiviisti muovipussiin siten, ettei se pääse pilaantumaan. (Kierrätys.info 2023)

Tekstiilijätteen lajitteluohje: Poistotekstiilin keräykseen paidat, housut, hameet, takit, lakanat, pyyhkeet ja pöytäliinat. Sekajätteeseen alusvaatteet, sukat, sukkahousut, uima-asut, matot, kengät, laukut, vyöt, tyynt, peitot, pehmusteet ja pehmoeläimet.

Kuva 2. Jatkokäyttöön kelpaamattoman tekstiilijätteen lajitteluohje poistotekstiilien keräykseen ja sekajätteeseen (mukailtu Kierrätys.info 2023)

Miksi tekstiilijätteen/poistotekstiilin kierrättäminen on tärkeää?

Muoti- ja tekstiiliteollisuus kuluttaa paljon energiaa, vettä, kemikaaleja sekä uusiutumattomia luonnonvaroja. Olennaista on tekstiilien elinkaaren pidentäminen, sillä tekstiiliteollisuuden tuottamat hiilidioksidipäästöt lähes puolittuisivat, jos vaatteita käytettäisiin kaksi kertaa nykyisen käyttöajan verran. (Suomen Tekstiili & Muoti, 2023.)

Laskentatavasta riippuen globaalisti vaatteiden ja jalkineiden valmistus tuottaa 4 - 10 % maailman hiilidioksidipäästöistä (Vuorio 2023). Kyseessä on siis vaikutuksiltaan erittäin merkittävä teollisuuden ala.

Miten poistotekstiilien kierrätys on toteutettu Lapin alueella?

Poistotekstiilien erilliskeräysvelvoite on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Mahdollinen tuottajavastuun tuleminen lähivuosina aiheuttaa sen, että jäteyhtiöiden ei ole vielä järkevää tehdä suuria investointeja poistotekstiilien keräyksen suhteen. Kierrätysmahdollisuudet kuitenkin tarjotaan kuluttajille vähintään lain vaatiman minimivelvoitteen mukaisesti, mahdollisesti myös kattavammin. Keräyspisteitä voi etsiä [Kierratys.info](https://www.kierratys.info) sivustolta sekä tiedustella oman alueen jäteyhtiöiltä.

Lapin alueella haasteena on monesta muustakin yhteydestä tutut pitkät etäisyydet, harvaan asutut alueet sekä vähäinen asukasmäärä verrattuna kasvukeskuksiin. Poistotekstiilit kuljetetaan Lapin alueelta Lounais-Suomen Paimiossa sijaitsevaan kierrätyslaitokseen. Matka on pitkä, mutta sen on laskettu olevan järkevää. Sitä mukaa kun keräyksestä kertyy kokemusta, voidaan toimintamalleja kehittää eteenpäin. (Passoja 2022.)

Yhteenveto

Tekstiilien tehokkaassa kierrättämisessä otetaan vasta ensiaskelia. Käytännöt ja vastuut hakevat vielä paikkaansa.

Kierrättäminen voi tällä hetkellä olla kuluttajille haasteellista ja epäselvää. Ohjeistuksia tulee selkiyttää, minkä lisäksi myös muiden kuin tekstiilien kierrättämisen tulisi olla niin helppoa, että eri materiaalit päätyisivät mahdollisimman suurella todennäköisyydellä oikeaan kierrätysastiaan eikä esimerkiksi sähkölaitteita löytyisi enää poistotekstiilien joukosta. Kierrättämisen onnistumiseen tarvitaankin helppoutta sekä selkeitä ja yksiselitteisiä ohjeita.

Artikkeli on laadittu osana LTKT2.0 – Lapin teollinen kiertotalous 2.0 – Lapin kiertotaloustoiminnan vahvistaminen -hanketta, jonka tavoitteena on vahvistaa Lapin alueen bio- ja kiertotaloustoimintaa. Hanketta toteutetaan yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun, Kemin Digipolis Oy:n sekä Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian kanssa. LTKT2.0 on saanut rahoituksen Lapin Liitolta, Vipuvoimaa EU:lta ja Euroopan aluekehitysrahastolta. Hanke on käynnistynyt 1.6.2020 ja jatkuu 31.8.2023 saakka. (Lapin ammattikorkeakoulu 2022.)

Lisätietoja

[Kuituus - Poistotekstiilistä tuotteeksi on tietopankki](#), joka sisältää runsaasti tietoa kierrätetyn tekstiilikuidun hyödyntämisestä uusien tuotteiden raaka-aineena. Poistotekstiileistä saatavia kuituja voidaan käyttää mm. Uuden langan ja kankaiden valmistuksessa myös rakennusteollisuudessa ja komposiittituotteissa. (Kuituus 2021.)

[Telaketju](#) on tekstiilien kestävää tuotantoa, käyttöä ja kiertoa edistävä yhteistyöverkosto, jonka toiminta perustuu kiertotalouden mukaisille liiketoimintamalleille. Telaketju-verkoston tavoitteena on rakentaa Suomesta tekstiilien kiertotalouden kärkimää. (Telaketju 2023.)

[Mitä pikamuodin jälkeen?](#) Raportissa käsitellään tekstiiliteollisuuden siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen tarkastellen samalla muutoksen aiheuttamia työllisyysvaikutuksia (Finnwatch 2022).

Lapin AMK: Lapin AMK: [Opiskelijat havainnollistavat: näin kierrätät vaatteita Lapin ammattikorkeakoulussa opiskelijatyönä tehty poistotekstiilin kierrätysohje](#).

Lähteet

Finnwatch 2022. Mitä pikamuodin jälkeen? Viitattu 31.1.2023.
<https://finnwatch.org/fi/julkaisut/pikamuodin-jalkeen>.

Jäärni, C. 2021. Suomen tekstiilijätteestä vain noin prosentti päätyy kierrätykseen – Paimion pilottiasema muuttaa vanhan paidan uudeksi kankaaksi. Yle Uutiset 24.6.2021. Viitattu 23.1.2023 <https://yle.fi/a/3-11994300>.

Kierrätys.info 2023. Poistotekstiilit. Viitattu 23.1.2023.
<https://www.kierratys.info/poistotekstiili/>.

Kuituus 2021. Kuituus - Poistotekstiilistä tuotteeksi. Viitattu 28.1.2023. <https://kuituus.aalto.fi/>.

Nuutinen-Kallio, T., Kukko-Liedes, P., Ojanperä, S. & Tapiomäki, R. 2023. Poistotekstiilien keräyksessä jopa puolet väärää tavaraa: kenkiä, vöitä, sähkölaitteita ja posliiniesineitä. Viitattu 20.5.2023. <https://yle.fi/a/74-20026620>.

Passoja, A, 2022. Viitattu 29.1.2023. <https://yle.fi/a/3-12574685>

Saarinen, E, 2022. EU:n tekstiilistrategia: Pikamuoti saatava pois muodista. UusioUutiset 30.3.2022. Viitattu 23.1.2023 <https://www.uusioutiset.fi/eun-tekstiilistrategia-pikamuoti-saatava-pois-muodista/>.

Suomen Tekstiili & Muoti ry 2021. Tuore tutkimus: Suomessa syntyy 85,77 miljoonaa kiloa poistotekstiiliä vuodessa. Uutinen 17.6.2021. Viitattu 23.1.2023 <https://www.stjm.fi/uutiset/tuore-tutkimus-suomessa-syntyy-8577-miljoonaa-kiloa-poistotekstiilia-vuodessa/>.

Suomen Tekstiili & Muoti ry 2022. Tekstiilijätteen erilliskeräys velvoittaa myös alan yrityksiä huolehtimaan jätehuoltonsa ajantasaisuudesta. Uutinen 24.11.2022. Viitattu 23.1.2023 <https://www.stjm.fi/uutiset/tekstiilijatteen-erilliskerays-velvoittaa-myos-alan-yrityksia-huolehtimaan-jatehuoltonsa-ajantasaisuudesta/>.

Suomen Tekstiili & Muoti ry 2023. Ympäristö & ilmasto. Viitattu 31.1.2023.
<https://www.stjm.fi/palvelut-ja-tietoa-yrityksille/vastuullisuuspalvelut/ymparistovastuu/>

Telaketju 2023. Liiketoimintaa tekstiilien kiertotaloudesta. Viitattu 28.1.2023.
<https://telaketju.turkuamk.fi/>

Vuorio, W. 2023. Opi lisää siitä, miten pikamuoti kuormittaa ympäristöä. WWF. Viitattu 2.6.2023.
<https://wwf.fi/earthhour/ideat/opi-lisaa-siita-miten-pikamuoti-kuormittaa-ymparistoa/>

DIGIPOLIS

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

LAPPIA

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

